

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FYLKESKULTURSTIFLEN

1. scene

JNL 1092/82 ARK 569

DATO 3/5 · 82

Vadsø, Vesisaari, ca. 1855. Juleaften og kraftig snestorm. Sen ettermiddag, det er blitt mørkt. Familien Tiainen forbereder julekvelden i kjøkkenstua. Består av Aarto Tiainen, en kraftkar på vel 40 år, hans kone Aino, lita, rund og 3-4 år yngre, samt husets datter Arja, vever, lyshåret som Aarto og ca. 16 år.

Moderat belysning fra talglys og ei lita petroleumslampe. Til venstre dør ut til bislaget. I bakgrunnen til venstre en sengebenk mellom veggen og kjøkkenbenken med vindu over. I kroken til høyre en liten ovn med knærør. Hyller m/ diverse utstyr som kopper, fat, kjørler og Bibel på veggene. Noen klesplagg. Pute på sengebenken. Til høyre dør inn til Arjas kammers i forgrunnen, - vi ser inn i det når det er opplyst - , og foreldrenes kammers bakenfor. Filleryer på gulvet. I forgrunnen bord og stoler. På Arjas kammers bare ei koye, nattbord og en taburett, foruten sengetøy og endel klesplagg.

Brått blir Aarto oppmerksom på bankelyder gjennom stormen, - så høres et fjernt rop. Aarto reiser seg ~~regnet~~, veksler blikk med Aino, går ut. Da han åpner bislagdøra ute, blir kjøkkendøra slengt opp, stormen gufser inn. Aarto banner ~~regnet~~ i bislaget.)

Aarto:

- Ka i alle helvetes juledaga -:! No har æ pinade -:! (kommer inn med den forkomne, 17 år gamle Jaako Niemelä) På igjen døren, Arja! Gje meg ei hand, Aino, - vi må få av han ytterplagan. Sånn ja! (De tar av ham skinnlua, vottene skjerfet og vadmalstrøya. Legger ham på sengebenken, drar av ham støvlene) - Har du nát varmt, Aino?

Aino (kommer med et krus):

- Her, poika - havresaft! Du treng et par slurk no!

(Aino stikker handa under nakken til Jaako, støtter ham opp. Han pusstungt, åpner øynene, ser seg slovt omkring)

Aino: - Så, drikk no! Du treng litt varmt i dæ!

Jaako: - Kiitos! (drikker) Ah! Det va godt! (drikker mer) Velsigna! Kor . . e æ hen? Åh, her^{re}/gud -

Aino: - Neida, du e slett ikke hos han Herregud, sjø om det e juleaften! Stormen kasta dæ ikke leng enn tell døra hannes Aarto Tiainen.

Jaako (forvirret): - Tiainen? E kjenne ikke -

Aino: - Nei, kordan sku du? Du e jo nettopp kommen, har æ hørt. Vi bor bare nân sneballkast østafor han Aas. Naboa, nesten.

Jaako: - Han e føl no. E trudde at han . . at han hadde, endelig.

Aarto: - Det va bare såvidt vi hørte dæ. Du kunne ha sovna der. På dørstokken våres.

Jaako: - Ja, æ kunne det. Takk skal dokker ha. For al samma. E får vel prøve å komme mæ bortover, nå det e så nært. Det går nok. No. Takk, alle sammen!

Aarto: (tørt): - Lite å takke for. Men vi et dæ ikke opp, om du blir her tell han løye litt. Har du alt gle kordan han va utafor? Hør kordan han hyle, kvi vargen! Småglunta som dæ tar han i et jafs.

Jaako: - Men han Aas -

Aarto: - Bry dæ i ■■■ lite om han Aas, du. Han e knapt

ute og friste dauen. Kor e det forresten du
kommer flaksanes fra? Kvitehavet?

Jaako:

- Å va hos ho . . Anne-Kreeta, og han Heikki-lille. Ho fru Aas sendte mæ med julebakst.

(Aarto og Aino veksler blikk. Arja smiler forlegent i bakgrunnen.)

Aarto:

- Du e ikke den første som har funne den gammelun! Å skjonne at du gikk dit før han rauk opp, og no har stormen vart i nesten tre tima. (ironisk) Nå, æ glemme jo at du hadde ~~████████~~ han unna da du gikk . .

Aino:

- Ho e snill, ho iru Aas. Sjøl med ei sånn ei. Ei sånn som bor i gammel, meine æ.

Jaako:

- Å vet nøyaktig ka du meine, så for min del kan du snakke irritt.

Aarto:

- Grønnskollinga vet bestandig. Ka vet så du, da?

Jaako:

- Det meste, trur æ. Ho fortalte det sjøl. Dei va kanskje derfor æ ikke merka at han blei uva

Aino:

- Ka? Fortalte ho? Ka fortalte ho?

Jaako:

- Om han der Hans. Han handelsmannen. Og nåt om kordan ho hadde det etterpå. Kordan ho va nødd tell -

Aino:

- Ingen e nødd tell sånt, om de ikke sjøl vil:

Jaako:

- Ho Anne-Kreeta ville, meine du?

Aarto (glatter over): - Ka sir du, mor, - sku vi ikke by gjesten våres nåt anna enn havresaft i kruset? Siden e jul, meine æ?

Aino: - Å fordomme ho ikke, Jaako. Ja, du hete jo Jaako Niemelä, hørte æ? Vi e alle under dommer Og likavel . . va æ dæ, så ville æ ha minst mulig med ho å gjøre. Folk kunne misforstå.

Aarto: - Ja, det e dem fan så flink tell! Men just ic bryr æ mæ ikke. Ka med et beger, mor? Ja, du tar vel en kjeft, Jaako?

Jaako: - Tja, æ -

Aino: - Det e ikke mange gledan vi har her i Vesisaari, når været e som no. Å like ikke brennvin, som oitast. Men akkorat no kunne æ tenke mæ en liten en. (smiler) Litt syndig skal man visst kjenne sæ, på juleaften.

Arja: - Men mamma!

Aino: - Ja? Ka e det, Arja?

Arja: - Det e jul no, mamma!

Aarto: - Visst fan e det jul, engel! Og dessuten har vi han Jaako på besøk. Kæm e det du skal hold i nakken, Arja? Mæ - eller kanskje han Jaako Å synes du e fan så kvikt frempåves du prøve å beskytte han Jaako mot den drikkfeldige faren din!

Arja (forbitret): - Engel -!

Aarto (Henter brennevinskrukka i kråskapet over sengebenken, mens Arja kryper sammen i kroken under skapet)

- Kippis, Jaako! Ai, den smakte! Ja, du Jaakofar! Du har altså vært på julebesøk hos hora i Poikilabakken . . Ho får vel flere besøk. Alltid nån som vil vende ho om, sjøl i juletida. Du va ikke snau som kom med ongen hennes ka no det sku være godt for. Det e jævlig nok å vandre setti-åtti mil gjennom varglandet når man e lausreipa, det e ikke kvær mann gjedd å klare det. Og så raspe du gud hjelpe med dæ en reivonge i tellegg! Perkele, dokker må ha hadd litt av en tur!

Jaako:

- Det blei litt stritt, av og tell. Men mye fir også, innimella.

Aarto:

- Han Aas sa at hves det finnes et helvete som ikke e varmt, men kvitt og kaldt, så va dokker innom der flere ganga. Dokker råka kværandre i Kittila, sa han, bakaren? Du kom nedafra, sa han. Men han sa ikke korfra. Kor du starta, meine æ.

Jaako:

- E kom fra Olli - (tar seg i det) - æ meine, fra traktan østafor Pudasjärvi. Fra ødeskogen der.

Aino:

- Da feire du jula langt borte fra ho mamma i ? Kordan i all verden fant en glunt som dæ på å legge veien helt hit opp - tellmed mange måna før vårfisket tar tell? Det e ikke vårfisket se har lokka dæ opp fra svartakogen, iallfall!

Jaako (tar en sup, setter ~~i~~ kruset fra seg)

- Svelten sper ikke ka tid vårfisket begynne.
Men piske dæ avgårde, uansett. Enten det regnet
eller sner. Ha! Den bryr sæ lite om årstida,
den bryr sæ pokker om du drokne i myra eller
stupe i fjellet. Du må gå, - gå tell du finn
mat, eller sjøl blir rævemat. Det e kanskje sånn
i mesteparten av den her storfine verden. E det
ikke nåt sånt som "Deilig e jorda" dem bruke
sønge på julekvelden?

Aarto:

- Vi vet alt det der, Jaako. Men æ meine -
koffor hit akkurat? Rakt nordover? De fleste
tar jo andre veia, sir dem.

Jaako (patetisk):

- Han Jaako Niemelä e ikke en av de fleste!
(trekker pusten, demper seg) Og så ~~■~~ va det
jo nordlyset.

Aino:

- Nordlyset?

Aino Jaako:

- Ja. Det vinka tell mæ. Og snakka tell mæ
sjøl når ~~■~~ æ ikke såg det. "Kom nordover
tell maten!" knitra det. "Der kan man ete sæ
mett om høsten også!" Ja, sånn snakka det. Og
det laug no vel ikke?

Aarto:

- Det laug ikke . . om du tenke som så at sjøl
terrifisk fra makketida e bedre enn halmhakkels
og bark. For ikke å snakke om ka god saltfisk
eller levvermølja e. Du har vel tygd bark, du
ðig?

Jaako:

- Såpass at det klare sæ. Gud skal vite at den

finn

fø'a glir tungvindt både inn og ut! Å trur
knapt æ kommer tell å klage på maten mer,
i det her livet!

(Aarto løfter kruset, de skåler i taushet)

Aino:

- Uff, æ glemme å lage mat! Du sku no sleppe
å svelte ikveld, i allfall! Men Jaako, kordan
gikk det teil at du plokka opp den banglunten?
Og så dræge han med dæ helt hit! For din e han
no ikke, korsom e!

Jaako:

- Neida, han e så langtfra min, på den måten.
Men kas onge e ikke min, når æ ser at dauen
lure på den bakom husnovva? Han blei aleina
da heksa av ei bestemor strauk fra han, i Pate
koski. Å fikk vite at mora va her. Så ka sku
æ gjøre? Slenge han tell vargen? Å hadde tadd
han med mæ, uansedd. Sjøl om æ visste ka slage
elendighet mora levde i. Men det va da, og no
e no. Etterpå kommer i morra. Dem treng hjelp,
både han Heikki-lille og mora. Dem treng virke
lig hjelp!

Aino:

- Ho får nok den hjelpa ho fortjene! Det gjør
vi alle. Det e en styrelse bakom alt.

Jaako (blåser):

- Styrelse? Litt av en styrelse? Har dokker
vært lenge her i Ruija?

Aarto:

- Nø snakke vi så vi reint glemme å dramme!
Kippis, kippis! Vi har vært fra før ho Arja
blei fødd. I nesten 17 år. Jumala! Vi kom

traskanes i filla fra et slaveri sørafor hemi
Onga etter fattigfolk, begge. Vi va bukselaus
og barfota tell vi va voksen, nesten. Gud Fad
som Finlands folk har lidd!

Jaako:

- Dokker svalt, dokker også?

Aarto:

- Å joda! Men ikke først og fremst på grunn
av misvekst og nødsår. Familian våres hørte
ikke med tell de ti prosentan av folket som
va lausfolk helt. De tellhørte den elevte
prosenten. Likavel måtte vi to som så mange
andre i fattigbygden ut og søke ~~om~~ fø'a våre
hos verden, som dem sa. Det va ikke valg, vi
måtte. Det va et helsikas liv!

Aino (stillferdig):

- Ja, det va følt. Vi svalt ikke ihjel, sånn
~~om~~ som folk no gjør i Finland. Men langt
unna va det ikke. Vi sleit for samme bonden,
han Aarto og æ, fra ø om morran tell lo på
kveldsparten. Nitten tima, du, mesteparten av
året! Å forstår ikke at man ikke stupte! Når
det en sjeldan gang hendte en fridag, æ skal
æ si ~~at~~ den smakte! No tåle folk knapt å jobb
fjorten tima! Med den arbeidstida fikk æ som
taus 40 rubla. For året!

Aarto:

- Å va sånn utstyrt at æ fikk 70 rubla. Men
også æ måtte stadig fylle tarman med vassuppe
Da vi ante ho der (nikker mot Arja), så enas
vi om å ta imot ho i Ruija. Vi har ikke angra.
Ho vet ikke av svelt. Men det blæs jo vindar h
også.

Jaako:

- Ka meine du? Ka slags vinda?

Aarto:

- Kippis! Kippis, kippis! Ja, du kan spørre?
Vindan vi hadde hjemme har slektinga overalt
Å kan ikke regne opp alle som e bare her. Men
ta no høkeran, for eksempel. Vi e avhengig av
dem, langt på vei. Av utskudd fra Tyskebrygga
i Bergen og kjeltringa fra København. Vi e ikk
stort anna her heller enn slava. Va æ ikke så
forbanna sta som æ e, så slængte æ mæ på føre
skyssen tell Amerika!

Aino:

- Det e vel et Amerika bortafor Amerika også,
e æ redd for. Guppf! Uffda! Å b~~eg~~yinne visst å
bli litt småfull, trur æ.

Aarto:

- Å vet nok om det Amerika også, mor! Nåja. He
rår i alle fall et helvetes system, og det
slepp ingen unna. Å snakke om det systemet som
pengemakta har laga for at pengemakta skal
fortsette å være pengemakt tell 1983 minst, on
her ikke før den tid blir en sabla revolusjon.
Du skjonne det, Jaako, at sjøl om vi har flakte
oss fanivold vekk fra de bottenfrosne sjøan
i de opprinnelige hjemtraktan, så ~~og~~ e vi ikk
stort anna enn sånne fastfrosne svane her ~~her~~
heller.

Jaako:

- Åa snakke du no om? Svane? Du løfte sanneli
fra bakken av og tell!

Aarto:

- Just svane, poika! Har du aldri hørt om den
svaneflokken som letta fra - ja, om det så va

fra Pudasjärvi. Bare så uheldig at nettopp da blei det nåt surr i det veldige maskineriet so styre sola og månen og stjernan, sånn at himme kompasset kom tell å vise aldeles bort i natta Og svanan stakkars, som tenkte så sørover tell grønne palmeland og Nilens flod, de flaug pina rakt nordetter! Akkurat sånn som du og æ har gjort, om vi ikke e svana just. De flaug og flaug over svære fjell og et frøktelig hav, i time etter time etter time. Tell slutt va de helt stuptrøtt, og landa på en vanndam midt i en uendelig, kvit ørken. De [redacted] ante ikke at det va selvaste Nordpolen de va landa på. De ante ikke at det va der de sovna, med hauan under de myke vingan sine.

Da de våkna, va de frossen fast!

Siden den gangen har de uavlateilig prøvd å kom laus. Men det nøtte ikke, kor mye de enn flaks med vingan og lage vind i mørkna. Når du ser alle ~~de~~^{en} vindan som i mørke kvelder og netter flagre over himmelkvet, da vet du at det e en flokk ~~svana~~ svana som har laga den Nordlyset, poika, det e lengselen etter engang å sleppe laus!

Jaako:

- Men hvis man aldri slepp laus, da e det jo ingen meining, da!

Aarto:

- Æ synes det e bra meining i den ting bare at vi holde liv i håpet om å sleppe laus. Sjøl det sku være sånn bestemt at vi må blafre med

- 11 -
vingan våres tell dauen tar oss. Å skal gjerne blafre tell siste sukken, om æ bare oppleve å se slutten på de jævla høkeran! Du, æ snakka om system i sta. Hør bare kordan dem har ordna så

Jaako:

- Fortell! Det skade ikke om nån læs av boka på juleaften!

Aarto:

Jo du, det har så sånn at når sveltflyktingan kommer tell Ruija i bare skinnet, så må de borga så tell mat og klær og nødvendig utstyr. Hos fiskekjøparen. Ætingelsen e bare at de levere den fisken de fiske tell han, tell den prisen han har løst å gje dem. Tru mæ, den e ikke for voksen!

Å, dem kan det! Dem har funne opp nåt som dem kalle for storhundra. Borge du for hundre, må du betale ^{telbake} med storhundra - eller hundre og tyve for hundre. Sånn e det når du levere også. Du levere 120 fisk, men får oppgjør for hundre. Jovisst kan de knepan, høkar-jævlan! Skal du ha dæ båt eller hus, e det likedan. Nei for fan! No drikk vi! "a ikke pakket snyte oss for humøret også, på selvaste juleaften! Kippis mor! Kippis, poika! Hei, Aino, kordan har du det i julestormen?

Aino (synlig bedugget): - Fin-fint har æ det! Aldeles prima! Dokker, så vi ikke sørge en julesang, ka? Uppf! Ka sir dokker om den der "Å e så glad, så glad, så glad . ." for eksempel? (prøver å synge) Å e så glad, så glad, så -

Arja (harmdirrende fra kroken):

- Mamma! I Jesu navn, mamma - slutt!

Aarto:

- Du skal få et godt råd, Jaako, enten du vil ha det eller ikke. Sett dæ aldri i skyld, om du på nân måte kan berge livskjiten uten! Gjel det e slaveri. Og sannheta om de fromme vel-gjøreran som vi no har her i Finnmark og som v Finnmark må plages med tell år 2000 minst, den e at de e nân djevelske, hyklerske, sjølgode flåera! De nekte oss for eksempel å kjøpe mel direkte fra russeran utafor makketida. "a, de ville nok ha nekta oss da òg, om de kunne. Alt mel skal sælges gjenna dem, for sånn kan høkar kloen få fastare tak i fattigfolket. Kvær sjel som e gjeldfri e en fare for høkeran. "en som ingenting skylde, kan si ka han tenke uten å skjele tell svarteboka i kremmarskuffa. Å sku gje mye for å oppleve den dagen da vi rista av oss de helvetes blodsugeran! Men det skjer vel aldri, for pakket har en egen evne tell å alliere sæ med alle de fordomman som e samla under hatten tell Vårherre.

Aino (tydelig beruset): - "et du ka dem sir om han Rasmus G., Jaako?

Dem sir at han bruke å - guppf! . . bruke å spa myntan fra bingan opp i sekkan sine. Kippi både fattige og rike! Gledelig, glitrende jul, hele, hellige forsamling!

(Veggklokka i bakgrunnen viser 18.47 før lyset tones ned til gamle jule-toner e.l.)

(Kl. 19.40 tones lyset opp igjen. Aino og Jaako er merkbart fullere.
Arja har krøpet sammen på benken i bakgrunnen, ligger med ryggen til
Bare bruddstykker av babbelet ved bordet er hørbart og forståelig)

Jaako (grøtet): - . . . forbasker må på at det e helt sant, altså
du lyg, sa presten. Du skal fan ikke si at æ
lyg, prest, sa æ te'n. Den bjørn'blei så redd
som om æ va sjølve hinmannen. Du kan bare spør
han der ~~rrrik~~ - -

(Ny nedtoning av lyset, og klokka blir 21.05. Nå er både Aino og Jaak
& helfulle. Aarto prøver å lokke Aino til sengs)

Aarto (riper Aino i armen):

- Kom no og legg dæ, jenta mi. Det e seint no.
Og du kan ikke bli sittanes sånn hele natta!

Aino (snøvler): - Scheint du! Puh! Å har sedd mye scheinare,
dengangen -. Egg dæ sjøl, du. Å - æ vil ha -

Aarto (mens Arja haker seg opp på albuen og følger med):

- Nei, no e det slutt. No legg vi oss. Kom igi-
no! (prøver å løfte henne fra stolen)

Aino: - Hut dæ vekk, din slask! Å vil ha dram!

(Jaako dupper ved bordet, oppfatter lite av det som foregår)

Aarto: - No e det slutt, kjerring! I seng skal du, or
æ så må handtere dæ som en reivonge!

(løfter henne fra stolen mens Aino hyler opp. Han bærer henne inn på
kammerset, hun hukker der inne. Jaako siger sammen over bordet og
sovner)

(Lyset tones ned, det blir stille på kammerset.

Kl. 22.10 - ny opptoning. Arja svinger leggene ned fra benken, reiser
seg, går bort til Jaako, står og betrakter ham. Prøver å vække ham,

han grynter. Hun griper ham under armene, slovt stabler han seg på beina. Hun fører ham til sengebenken, han ramler i søvn. Bedrøvet betrakter hun ham. Bøyer seg frem, stryker ham varsomt over kinnet, kysser ham på panna. Han merker ingenting. Hun sukker, reiser seg, blåser ut lampa, går inn i sitt eget kammers med tent talglys etter å ha slukket petroleumslampa på veggen mellom dørene. Drar stakken av seg, hutrer, kryper under iellen. Folder hendene oppå den, kviskrer:)

Arja: - Hjelp han, kjære Gud Fader! Hjelp han, hves du e like glad i han som æ e!

(blåser ut lyset. Musikk)

2. scene

(Arja våkner inne på kammerset, øjesper, tenner talglyset med svostikka. På kjøkkenet er klokka blitt 7.12. Jaako sover. I lang nat serk og hoselester lytter Arja mot foreldrenes kammersdør. Aarto snorker tungt. Arja lister seg frem til Jaako, setter seg på kante av benken, stryker ham over håret, bøyer seg frem og kysser ham le. Som i søvne legger han armen omkring henne og holder henne fast i et lidenskapelig kyss. Ingenting blir sagt. Ute raser stormen.

Snorkinga på kammerset holder opp. Litt senere forteller lyder at han er våken. Han grynter, harker og banner der inne. Så - stille. Arja kommer seg på føttene, nettopp som stemmen til Aart høres innefra)

Aarto: - Aino? . . Aino?? . . . AINO!!

(åpner døra langsomt, hvisker)

Æ trur ho e død . . Så sannelig trur æ at ho
Aino e død!

(synker sammen på hjørnet av benken. Jaako reiser seg, Arja griper talglyset. Sammen går de inn på kammerset)

Arja (innefra): - Herra Jumala! Å, Herra Jumala!

(gråter, kommer ut på kjøkkenet, støttet av Jaako. Han legger henn på sengebenken, stryker henne)

Jaako: - Såda, Arja-lille, såda! Det e sant som skjer, Arja. Over alt i verden skjer det. Tell alle tide. Du vet det, ikke sant? Vi må klare å ta det, vi også. Vi må. Vi som leve, vi må være sterk! Høre du det, Arja? Du må være sterk! Du får tung bør på de smale skuldran dine no. Men du klare det, Arja. Det e stoff i dæ! Og han treng dæ no, far din!

Arja (hikster): - Æ skal - - være sterk. Æ love at - at æ skal

være sterkt!

(setter seg opp. Reiser seg, blir stående ved bordet)

Arja:

- Det e . . liksom ikke sant. Enda det e jo det.
At det går an! Sånn, som om lyset bare e blåst
ut. Puuh! På julenatta. På selvaste ~~julenatta~~
hellige julenatta! Åh, Gud! Og vi som ikke engang
. . leste juleevangeliet. Herra Jumala, du som
e i Himmelten! Du må tellgje ho! Og tell . . .
tellgje oss òg!

(setter seg, snufser)

Aarto:

- Svana mi e fløgge no . . Svana mi e slokke
laus . . Endelig har æ klart det. Svana mi e
slokke laus!

(Stormen hyler, klokka tikker hørbart)

Aarto:

- Å kan ikke la ho - - være aleina no. Ingen sku
være aleine i jula . .

(går inn på kammerset, lukker døra)

Jaako (går til Arja, stryker over håret hennes):

- Ka skal vi gjøre, Arja? Ka i Herrens navn skal
vi gjøre?

Arja:

- Det e visst lite vi kan . . gjøre med dauen.
Svært lite.

Jaako:

- Å meinte elles . Vi leve jo. Vi må vel i alle
fall varsle fra.

Arja:

- Varsle? Tell kæm?

Jaako:

- Lensmann, kanskje . . eller presten. Å vet
ikke. Men i allfall tell naboan, først - sånn at

dokker får hjelp.

Arja: - Naboan? Krypdyran? Dem som slikke støvlan tell han -! Æ vil ikke ha krypdyr inn tell ho mamma no! Nei, æ vil ikke! De viste sæ ikke my da ho levde. Så kan dem holde sæ borte no ðg!

Jaako: - Men kanskje han Aas kunne -?

Arja: - Joo . . Han, kanskje. Men det går jo ikke likavel, Jaako. Høre du ikke? Hør! Han e knap mye snillare når det gjeld en død, enn ka han va da det gjaldt livet. Og dessuten -

Jaako: - Dessuten ka?

Arja: - Sa ikke han pappa at svana e fløgge? Det sor e igjen der inne, det flyg ikke fra oss. Du Jaako -

Jaako: - Ja, Arja?

Arja: - Æ vet at det høres tullat, men . . trur du at æ kan . . lese av juleevangeliet no? Går det an? Æ vet ikke anna. Og æ treng det så; Jaako!

Jaako: - Bare les det du, Arja, hves det hjelpe dæ. Døsten ka som helst duger, når vi skikkelig trenger trøst. Det glade budskapet gjør knappast me glad i dag. Men les du, Arja. Det skade ikke.

(Han flytter brennevinskrukka over fra bordet til kjøkkenbenken, tar Bibelen fra hylla, legger den fremfor henne. Hun tørker øyne og slår opp og leser nølende)

Arja: - Det skjedde i de dage da der udgikk et bud.

fra keiser Augustus, at all verden skulle lade sig innskrive i mandtall. Og . . nei, Jaako! Å kan ikke lese høyt . . når du høre.

Jaako: - Så les for dæ sjøl da!

(Arja nikker, leser en stund. Så lukker hun Bibelen, skyver den fr seg og sukker dypt)

Arja: - Det gjorde godt, Jaako. Det e sånn trøst i Gu ord. Å føle mæ lettare. For no vet æ at det e frelse for ho mamma. Jaako?

Jaako: - Ja?

Arja: - Det e . . godt at du e her, Jaako. Nå det ble sånn, på den her måten. Med ho mamma. Og storme Ja, med han pappa også. Det e jo som om det hel har rabla for han. Å hadde vært helt aleina, hvæs ikke dù va her. Hør! Han e grpv no, ~~hvitvargen~~ utafor! Han hyle, kvitvargen, som han pappa sir.

Jaako: - Om æ bare ikke hadde kommen! Om æ hadde stupt i sneskavlan, så hadde kanskje ikke det her frøktelige hendt! . . Kvítvargen?

Arja: - Hør! Sånn hyle han bare når han e skrubbsulte. Ingen kan gå ut no. Det e dauen å gå ut no, Jaako. Den varslinga må vente. Det har før hent at folk har gådd åt innmella husveggan. Åh, Jumala! Kjære, kjære Jumala, æ e så frøktelig redd!

fra keiser Augustus, at all verden skulle lade sig innskrive i mandtall. Og . . nei, Jaako! Å kan ikke lese høyt . . når du høre.

Jaako: - Så les for dæ sjøl da!

(Arja nikker, leser en stund. Så lukker hun Bibelen, skyver den fr seg og sukker dypt)

Arja: - Det gjorde godt, Jaako. Det e sånn trøst i Gu ord. Å føle mæ lettare. For no vet æ at det e frelse for ho mamma. Jaako?

Jaako: - Ja?

Arja: - Det e . . godt at du e her, Jaako. Nå det ble sånn, på den her måten. Med ho mamma. Og storme Ja, med han pappa også. Det e jo som om det hel har rabla for han. Å hadde vært helt aleina, hvæs ikke dū va her. Hør! Han e grpv no, ~~hvitvargen~~ utafor! Han hyle, kvitvargen, som han pappa sir.

Jaako: - Om æ bare ikke hadde kommen! Om æ hadde stupt i sneskavlan, så hadde kanskje ikke det her frøktelige hendt! . . Kvítvargen?

Arja: - Hør! Sånn hyle han bare når han e skrubbsult! Ingen kan gå ut no. Det e dauen å gå ut no, Jaako. Den varslinga må vente. Det har før hend at folk har gådd åt innmella husveggan. Åh, Jumala! Kjære, kjære Jumala, æ e så frøktelig redd!

Jaako:

- Den som e død, e død. En død e ingenting å være redd for.

Arja:

- Det e ikke . . ho mamma æ e redd for. Men ha pappa. Tenk om - nei! Han va så rar. Såg du ik kor rar han va? Hørte du ikke? Det va som om h ikke lenger va her, han heller. Som om det va fra hannes brøst den svana hadde fløgge. Og de va det vel, på en måte. Det e så . . så ufatte- lig, alt samma!

Jaako:

- Det e i sånne stunde som den her vi får vise at vi ikke bare e si pedukke og spekalva. E vi nåt mer, får vi vise det når det røyne på. Vi leve, Arja, og skal fortsette å vise at vi lev. Du, skal æ ikke få fyr i ovnen? Her e blidø nokså kaldt, synes æ. Det hjelpe ingen om vi fryss ihjel. Kanskje kunne det derimot hjelpe litt med en kaffesknett. Skal æ?

Arja:

- Hvis du orke, så . . Uff, æ e så . . så fjo- tat! Æ klare ikke å tenke. Det verke sånn . . som om æ også va full igår. Det må ha vært brennvinet som tok ho mamma. Det svineriet! Æ hate alt sånt, Jaako! Æ hate det like mye so han Læstadius gjorde. Får du fyr? Kjelen e hal full, den treng bare å varmes.

Jaako:

- Legg da litt nedpå når du har spist, Arja.

Arja:

- Nei, det e best å være på føtten. Gjøre nåt. Prate. Ikke bare tenke på det at ho mamma -

Jaako:

- Kjelen sku bli fort varm. Sånn som det trekke no i ovnen, tar det bare minutta.

Arja: -

- Vi må prøve å få en tår i han pappa. Prøve å vekke iallfall han tell live . .

(sier inn gjennom dørgløtten)

Pappa, vi varme kaffen no. Kom og drikk, før den blir kald! Kom ut tell oss, pappa!

(hun ~~sjokk~~ setter frem tre kaffekrus, henter påsmurte brødkive og lefser fra spiskammerset ved siden av bislaget)

Det e visst første maten du blir bydd her. Prøv om du kan få i dæ nån tygge, iallfall. Kaffen bynne snart å bli ~~varm~~ varm.

(De spiser ei stund i taushet før Aarto kommer ut - med hodet på skakke, som lytter han til noe bakenfor stormen. Smiler og smånygger)

Aarto:

- Fola, fola, føllongen,
lange bein, det har du.
Lever du til sommeren
bliver du lik din far!

Arja:

- Å skjenke kaffe tell dæ, pappa. Prøv om du kan få i dæ ei skive øg. Du treng det.

Aarto:

- Tra-la-la, tra-la-la, tra-la-la, la-la-la . .
(ser morsk mot Arja)

Koifer sir du pappa tell mæ? Ka skal det der pappa være godt for?

Arja:

- Nei, ne - ! Ka skal æ si da? Ka e det som går av dæ, pappa?

- Aarto: - Du har gebursdag idag, Arja. Du og han der Jesus, dokker har gebursdag. Sjøl om svana e fløgge tell helsika, så e du 16 år idag. Stor jente, nesten gifteferdig. Så slutt med det pappa-tullet! E har aldri vært pappa din. Trur du på Gud, Ja - Jaako?
- Jaako: - Tja . . påen måte gjør æ vel det.
- Aartoi - Pass dæ for ho der, Jaako. Ho e farlig. Ho e hekseyngel. Og så trur ho på han der Jesussema som ho har gebursdag ilag med.
- Arja: - Ta dæ sammen, pappa! Ho mamma ligg . . ligg lik der inne, og så skal du holde på sånn! Kake det med dæ? E du full igjen? E det det?
- Aarto: - Slutt for helsika med det pappa! Spar me for skjitsnakke, - æ har hørt det lenge nok! Skal æ betru dæ nåt, Jaako? Det e visst bare æ som vet det tell no. Jo du, han Gud og draugen, de e samme kæren, det! Han vise sæ bare når han legg fremlabban på båtripa di og tippe hele båten. No har han grundig tippa min båt . . fø siste gangen.
- Jaako: - E skjonne kor frøktelig det e for dæ å -
- Aarto: - Du skjonne ikke det fnugg, poika. Ikke mer en ho der skjonne. Nei, for fan! No vil æ ha juledram. Avskjedsskål for svana!
- Arja: - Nei men pappa! E du helt - - helt -!

Aarto (tar brennvinskrukka fra kjøkkenbenken, skjenker, drikker):

- Ah, den varma! Avskjedsskål for mæ òg, i samslengen! Nam, den satt, den! Tra-la-la, la-la-la, tra-la-la, la-la-la . . .

Jaako:

- Ka e det æ ikke skjørne, Aarto?

Aarto (smiler, trekker tollekniven og begynner å rense neglene med spissen): - Ikke det fnugg, sa æ. Ikke mer enn den her

fine engelen våres. Ho har visst enno ikke ~~skjønt~~: skjønt ~~at~~ at æ meinte ka æ sa om det pappa-vaset. Pappa, pappa, pappa! har æ hørt i snart 16 forbanna år! Og funne mæ i det. Men no, noe det slutt. E skal kvile øran mine. Skjønt, spør du? Dokker har ikke engang skjønt koffer svana flaug! Eller har dokker? He?

Jaako:

- Brennvinet, e det det du meine? At det va de som -?

Aarto (rister på hodet, med knivsouden mot leppene):

- Nei, det e ikke det. Det va ikke derfor ho flaug.

Jaako:

- Koffer da?

Aarto:

- Ho flaug for det at æ la nævvan omkring hals på ho, sånn at ho endelig fikk sleppe laus. De va derfor ho flaug.

Arja:

- Nei! NEEEIII!

Aarto:

- Å joda! Joda du! Hehe! Hehehe - hahahaha!

(Lyset tones ned et øyeblikk. Noen takter musikk. Lys igjen. Jaak

har lagt armen om Arja, til venstre i bakgrunnen. Til høyre står Aarto - med ryggen til dem - ved bordet, ansiktet halvt mot salen. Leker med tollekniven, nynner på "Fola, fola, føllungen". Snur seg langsomt, ler spottende)

Aarto: - Nei, se! Se på dem, dokker! Kvænglunten og lillehora! Dokker ~~ha~~ bynne tidlig! Men så har du også nåt å slektes på, Arja-lille! Du kan trøste du har!

Arja: - Det e ikke sant, pappa! Du har ikke - - det e ikke du som har -

Aarto: - Hehehe! Så, du trur meg ikke? Dem trudde meg heller ikke, den gangen.

Jaako: - Ka e det du - snakke om?

Aarto: - E snakke om det at også synda får si lønn, selv om det tar tid av og tell. Dokker skal få erfarenhet, dokker også!

(leker med kniven, hugger den brått i bordplata og kveser mellom tennene)

Ingen skal leke seg med han Aarto Tiainen uten å betale!

Arja: - Legg bort den kniven, pappa! E e så redd!

Aarto: - Det gjør du klokt i. Den er en Guds gave tell menneskan, emnen tell å være redd. Altfor mange trur at de klare seg uten. Ho va ikke det minst redd, ho mor di. Ho va bare dom. No e ho ikke det engang.

Arja: - Pappa -!

Aarto:

- Hold kjeften med det pappa! Hold kjeften! Og sett dokker der borte, begge to! Å vil vite kva har dokker, tell timen kommer! Jaako, treng du en dram i dag?

Jaako:

- Nei, æ - -

Aarto:

- Ta en dram, for helvete, når æ byr dæ! Det kan bli lenge tell den neste! Og at du treng den, å love æ! Her!

(tar et krus fra kjøkkenbenken, skjenker i, rekker det til Jaako)

Kippis, poika! Og hves dokker no e snille onga, så skal han pappa fortelle dokker eventyr.

(et voldsomt stormkast rister huset)

Ka anna kan vi vel gjøre, no som det ikke e rå for å komme sæ hverken ut eller inn? Kan dokker forresten den her: - Fola, fola, føllongen, la bein, det har du -

Arja:

- Hold opp, pappa, for Guds skyld! Du gnåle jo på den bestandig! Å orke ikke mer!

(gråter mot skulderen til Jaako)

Aarto:

- Du orke nok, for du kan ikke velge. Kæm e de som kan? Ikke du. Ikke æ. Kanskje ho ikke kunn det, ho heller . . den gangen. Kanskje va det sånn at ho også blei revve med av nåt som va sterkar enn ho sjøl. Nåja, straffa har ho fådd likavel. Sånn som du og æ skal få våres, når stunda e der. Han har stelt det fint tell, han der Herra Jumala! Han leke sæ med oss, som kat med musa, mens han sleike sæ rundt kjeften og

godte sæ. Som æ sleike mæ rundt kjeften når æ ser på dokker der dokker sett, vettskremt og makteslaus. Ja, dokker vet ka som må skje, før stormen stilne?

Jaako: - Nei, æ vet ikke. Men du gjør det kanskje?

Aarto: - E gjør det, ja. Ser du den her? Den e gammel æ har hadd den fra æ blei konfirmert. For det blei æ, da æ va søtten. Den har smakt blodifør den her karen. Men det e lenge sia. Altfor len sia!

Arja: - Jumala! Du e gal, e du!

Aarto: - Han Pilatus spurte: Ka e sannhet? E spør: Ka e galskap? Om æ stikk den her kniven i nåt fanskap som fortjene dauen, da e det visst galska Men om en eller anna Napoleon tvinge milliona utfør svartstupet, da e han verdens åttende vidunder! Se på han Lille-Napoleon, han Rasmus G.! Han lar folk svelte sæ tell dauen, han ~~tak~~ tvinge stakkeran ut i stormen for å drokne! E han gal? Hå nei! Men står det tell mæ, så skal han pinade få straffa si, han også, når stormen stilne!

(slenger kniven vilt i veggen)

- Hoi!

(Nye stormkast. Musikk. Lyset tones ned.)

3. scene

(Klokka nærmer seg 11. Jaako og Arja sitter bakoverlenet på benken mens Aarto står halvt bøyd over dem med kniven i handa)

Aarto:

- Så, din kvalp, du sku prøve å stikke fra oss, ka? Du meinte du sku få det bedre ute i stormen enn her hos han Aarto Tiainen! Din tosk! Gjest e du, og så oppføre du dæ sånn, på selvaste julmorran! Har du ingen tanka for horongen ~~med~~ attmed dæ? At ho aleina sku møte kniven? Fy fan, lille Jaako! Du e mæ en nydelig friar!

(gjør seg en sving bortom brennevinskrukka, skjenker i, super)

- Å sa i sta at æ sku fortelle dokker ~~med~~ eventyr og det skal æ. Bare at det e ikke eventyr. Det har hendt, alt samma.

Akk ja . . Draugen har endelig klart å tippebåten. Enno ei stund rir æ på kvelvet, - dokker også, forresten, enda dokker ikke har vett tell å skjonne det. Men det e her dokker e, og dokker skal få høre. I alle åran har æ sodd frem tell stunda da æ kunne spy opp uhumskheta. Dokker e vel interessert, ka?

• • •

Svar, for helvete! Eller så skjær æ tungan av dokker!

Jaako:

- Å e mer interessert enn du fatte, Aarto!

Aarto:

- Bra det, for dokker. Men æ hete ikke Aarto, egentlig. Å hete Mika. Og æ e ikke enaste karen i Vesisaari som het anna før. Han Aarto? Han e død. Å gjorde ende på han for søtten år sia. Med

den her!

(holder kniven fremfor seg med spissen opp)

Perkele, som æ drepte han!

Arja:

- Jumala, pappa, har det rabla helt ior dæ? Du fantasere jo! Du vet ikke sjøl ka du sir? Kan ikkje legge dæ litt, på mitt kammers? Å vet du har det følt, du treng å sove litt!

Aarto (stusser. Vandrer hvileløs rundt med kniven i handa, mumler):

- Ja . . æ treng å sove no. Snart treng æ å sove . . Neida, Arja-engel, æ fantasere ikke. Å e ikke din pappa, takk og pris. Det va han Aarto som laga dæ. Han laga dæ ei vårnatt i ei høy løe, mens æ kikka inn på dem gjenna sprekker. Det va så lyst den natta. Sneilekkan låg enno i dumpen mella åkran. Skogsranda blåna. Det dampa av marka og elven og sjøan. Månen sto skjeiv over grantoppan. Herregud, for ei natt!

Å va treogtyve år, og forelska som aldri nån hadde vært. Sevja steig i mæ som i seljestilkan. ■■■ Å vrei mæ på køya i drengestua, æ kasta mæ frem og tellbake som i uvett. "et verke i brøste, det verka der sånt verke mest i ei vannatt. Ikke snakk om å få sove, enda æ såvisst hadde hadd en stri dag, med frautrekking ut på åkran. Å kikka gjenna den lille vindusruta, som æ halvt hadde venta å se småalvan komme dansnes over tunet med balsam for kropp og sjel.

Men småalvan kom ikke. Ho Aino kom.

(synker ned ved bordet, gråter)

- Du, Jaako, kan i allfall se det for da. Det snebare tunet mella de lave, grå tømmerhusan. Døre som går opp der borte, hodet som kommer frem i dørsprekken og vrir sæ alie veia, mens det syng i bekken og surkle i grunne leirgrøfte. Et fjer fløyt av fugl, små føtter trippanes østover, re mot månen . . Jumala, ka va det her? Kor hadde ho Aino tenkt sæ, midt i sovartida? Tell kjærsten, kanskje? Å neida! Det va jo æ som va kjærten hennes, det va mæ ho va god mot!

(reiser seg opp, går urolig rundt bordet)

- Å kunne ikke bare bli ligganes. Så æ kasta på mæ det nødvendige, og stakk etter ho. Stien før rett gjenna et granholt. Da æ va midt inne i de og ikke kunne skimte hverken ho Aino eller måne skjonte æ kor ho hadde tenkt sæ. Det va ikke mange plassa å velge mella.

Da skogen tok slutt og æ hadde bare et par hundre alna åpen engmark mella mæ og løa, ~~ha~~ smatt inn der borte. Andre va ikke å se Å kjente mæ som halvt sau, halvt ~~ha~~ varg der æ sto. Ka sku ho der inne? spurte saue Forsiktig no! kviskra rovdyret i mæ. Så lista æ mæ rundt, gjenna skogen, og nådde frem tell bak veggen av løa usedd.

Å hørte ingenting. Det va sånt sus i natta, og det ramla sånn i brøstet mitt. "en tett inn tell vestveggen låg en stor stein. Å klatra opp på den, og kikka inn gjenna ei sprekk.

Der låg de, bare favna unna auan mine.

Å skjønte ikke først kæm han va. Det va som om den kunne ha vært min, den luggen som stakk frem under ho Aino. Men så løfta ho sæ, og æ kjente igjen han Aarto, søskenbanet mitt fra Nilokangas. Det kjentes som sverd rett i hjerte

Først stivna æ. Så blei æ vill, vanvittig. Å skreik, æ hylte inn gjenna sprekka at æ sku dre dem begge, så snart æ fikk hand om ei øks! Så l æ på sprang gjenna vårnatta, bort fra skamma og fornredelsen, mens flommen gikk uhemma fra auar mine.

"et sleit sæ uke uten at æ veksla ord med ho Aino. Ka sku vi si kværandre? Han Aarto sågm æ ikke stjerten av.

Det va ei utrivelig tid. Og lite trivelig e det å fortelle, - verre enn æ hadde frykta. Men æ har begynt, og skal fullføre. Bare en sup før - æ blei så tørr i halsen. Her, kjør i dæ en su du ðg! Du treng det, ser æ! Hehe! Kippis, di sm lus! Kor langt va æ kommen?

Jo! Så va det sånn tre uke etterpå. Å va på vei hjemover seinkvelds etter besøk en snau fjerding borte. Brått blei æ vår en tofota Mikk som kryssa stien min, i retning av tjørrabrenna koia attmed Joutsjärvi. Hastverk, og stor skrep på ryggen. Visst fan va det han Aarto!

Å va bra nok kledd, kniv i beltreima. Så æ sneik mæ etter han. Og rakk koia snaut minutter etter at han lukka døra.

Å trakk pusten et par ganga før æ gikk inn, æ ðg.

Joda, ho Aino va der inne, kledd tell langtur.
 De merka ikke at æ va der før æ harka. Han snud sæ mot mæ med åpen trøye, og trudde visst ikke egne aua. Så rakk kniven ~~████████~~ frem. ~~████████~~
~~████████~~ Han ramla.

Ho Aino ramla òg. Ho har bestandig hadd let for å ramle. Både sånn og sånn.

Da ho kom tell vett igjen, hadde æ alt fådd fingeran omkring både papiran og pengan hannes.

~~████████~~ Vi ligna kvær andre nok tell at folk kunne ta feil. Tegninga va klar som dagen. Å lot ho Aino vite at ho hadde valget mella å følge mæ istedenfor han Aarto te Ruija, eller også å følge etter ^{han}, der han no fòr. Ho blei med mæ. Det va som om ho fremdeles inge forskjell såg på oss.

Først da vi va hitkommen og æ forlengst hadde venna mæ tell å hete Aarto, sa ho fra at ho va på småveian.

Å prøvde å telligje ho. Det gjorde æ. Men etter at du kom tell, ^{Aja-engel,} va du kvær dag en minnels om sviket hennes. Det har vært jævlig å ha dæ for auan både seint og tidlig. Og hele tida, i alle åran som e gådd sia den gang, har æ bare venta på rette høvet. På ei jul som den her. Je det ville ha blidd jul for mæ, om det så hadde skjedd i påskan!

Jaako:

- Så det . . du vase ikke, likavel? Det e sant at du . . at du har -

Aarto:

- Det e det, ja!

Jaako: - Å kan ikke . . Ka e meinингa med at du . . at du fortell m det?

Aarto: - Koffer sku æ ikke? Dokker kommer ikke tell å sladre, din tosk! Det va synd for dæ, Jaako, at du sku dumpe rett inn i det her. Å hadde tenkt at æ sku gjøre reint. No må du også få det som ho Aino har fådd, og som horongen hennes skal få smake . . Å? Ka med mæ, spør du vel? Det ska æ si! Å reise tell Amerika, så snart "Gyller" kommer innom!

Jaako: - "Gyller"?

Aarto: - Dampbåten. Vi har dampbåt no. Visste du ikke? Den går like godt mot vind som med, om han ikke e for sterk. Det nøtte ikke å nå den igjen, sjø om hinmannen blæs i seilet!

Jaako: - Og ka tid . . ka tid kommer så den "Gyller"?

Aarto: - I morra, kanskje. Om han Gammel-Meisk gjer sæ litt. Så kan du jo regne dæ tell resten. Hehe! Det skal bli godt å komme tell Amerika! Tell endelig å sleppe laus fra skjiten!

Jaako: - Du slepp aldri laus, Aarto! Likan kommer tell å klore sæ fast i sjæla di!

Aarto: - Bry dæ ikke! Likan har aldri plaga mæ. Men hold kjeft no, æ må på bøtta. Dokker gjør lura e i å bli nett kor dokker e, så lenge!

(går ut i bislaget, lukker døra)

Jaako:

- Han e splintranes gal! Han kommer tell å kverke oss òg, om vi ikke gjør nåt!

Arja:

- Men ka? Ka kan vi gjøre?

Jaako:

- Slå han ned, det e ikke anna! Gå du rundt ha tell ovnen, når han kommer inn. Så skrik du op ett eller anna! ~~E~~ tar den her, og slår han bak fra!

(napper til seg et "stampetre" fra hylla på veggen, stikker det under puta)

Hysj, han kommer visst! Vær flink no!

Aarto (fremdeles med kniven i handa):

- Så, dokker e sniil no? Det e dokker forreste nødt tell. Sånn som æ va nødd, i hele ongdomme. Fy fan for en ongdom! ~~E~~ va den sjette av syv, og tretten år før æ hadde bukse på ræva. Sånn va det den gangen, i hjemtraktan. Først da mannen begynte å levne tell i skrette, blei æ teldelt ei buksefile av sekkelærret. ~~E~~ sa fille, ja. Den hadde tellhørt ikke mindre enn tre av brørne mine.

Sånn va det med alt, tellmed morskjærligheta. ~~E~~ fikk fillan, og knapt nok det.

Før æ fikk dun på leppa, va æ jaga hjemmefra. Gå tell verden, og be den om brød, din løsabb! ~~E~~ gjorde det, for æ måtte. ~~E~~ et va jævlig Men bedre enn hjemme. Etter at æ traff ho Aino i allfall.

~~E~~ kunne tåle atskillig av verden, så lenge æ hadde ho. Så lenge æ hadde min egen himmel.

Tell æ oppdaga at ho va ei hore, bare - som de fleste kvinnfolkan. Joda, du e unna ei
en slags klubbe.

hore, Åtja-engel! Det e det du e!

Arja:

- Jumala, pappa - ka e det æ har gjort dæ? Kof fer e du så fæl? Kofer skal du hevne dæ på os for ho mamma?

Aarto:

- For det at du e ikke det spøtt bedre enn ho! Du svik mæ, som mor mi gjorde. Som ho Aino gjorde. Om du får sjansen. Men den får du ikke

Arja (reiser seg halvt):

- Uff, kor har æ gjort av snørrfilla mi? Å ja, den blei visst på nattbordet -

(går rundt Aarto, skriker bak ryggen hans)

Mamma, - nei! Jumala - mamma, mamma!!

(Aarto snur seg. Jaako hopper frem og slår mot bakhodet. Aarto syn i kne, men svimer ikke. Har mistet kniven, men reiser seg og komme mot Jaako som igjen slår. Aarto vakler, og Jaako smetter inn til Arja, som setter krok og slå for døra. Utenfor raser Aarto)

Aarto:

- Så, dokker jævelonga! Dokker va smart no! Me vent tell æ får tak i dokker! ~~E~~ skal sløye ~~---~~ dokker og lempe sloget tell kråkemat!

(På innsida har Arja og Jaako trukket kommoden fremfor døra. Jaako står oppå den med "stampetreet" i handa. Arja ved motsatte vegg.)

Aarto:

- Men det haste ikke, så lenge stormen e fotfe For mæ kan dokker hakke tenner der inne tell han Tykjen tar dokker!

(hugger kniven i bordplata)

Åh, dokker kan glæde dokker! Ho Aina va heldig som fikk så lett død. Men dæ, Jaako, dæ som æ redda livet tell, - dæ skal æ røske pongan av! Haha! Trur dokker ikke at æ kan få opp den dør:

Kas øyeblikk som helst! Men dokker har godt av
å svette ei stund, helvetes krapyl! Dokker sku
senge en julesalme, mens dokker har tungen i
behold!

(nynner) Glaade jul! Hellige jul! Englan sett i veaskju
. . Kippis, samtlige, som gravaren sa! Hei,
Aino, skal ikke du også feire jul, ka? Å trur
pinade æ får hente dæ tell selskap, iallfall!
Så får du se kordan æ hakke i støkka småfisken

(går inn på kammerset og kommer ut med Aino i armene. Legger henne
på sengebenken, betrakter henne)

- Du har aldri vært mer nusselig enn no, Aino,
siden den gangen du va mi bare, der hjemme i
Ojala! Du va fin den tida, huden [redacted] va som
silketøy omkring sjela di . .

(stryker henne over kinnet)

- Men no e du ikke heit, just! Ikke å vente
heller. Den som skal steikes e gjerne kald
først . .

(setter seg, drikker grovt, ynker seg. Mens han ligger fremover
stiger (grønnlig?) damp opp av [redacted] golvet, omkring en liten
jentunge innafor døra)

Jenta: - God jul, Mika-bror! Har du det godt med Gud
idag?

Aarto: - Ka fanken! Kæm e du for en? Ka vil du?

Jenta: - Å e barndommen din, Mika. Huske du mæ ikke?
Fra åran før du blei [redacted] reinhekla ondskap.
Før du setta kurs mot fortapeisen.

Aarto: - Å har aldri sedd dæ før!

Jenta:

- Å joda! Engang va æ søster di. Ho som du ver og beskytta mot alt ondt i verden. Ho som du halte opp da ho datt i myra. Ho som du av og tell tok på dæ skylda for når ho hadde misfør sæ. Ho som du hjalp når småkreften ikke strakk tell. Huske du mæ no, Mika?

Aarto:

- Det e så lenge sia . .

Jenta:

- Ja, det e lenge sia di godhet blei tell hat. Koifer begynte du å hate mæ, Mika?

Aarto:

- Du blei mæ litt for söt, smukka! Særlig i de andre sine øya. Så hakka de desssto mer på mæ, utskuddet. Å hadde løst tell - - tell å . .

Jenta:

- Tell å drepe? Å joda, æ såg det i auan dine, sjøl når de smilte. Helst ville du ha drept ho som kalva dæ. Men det va du for feig tell.

Aarto:

- Gu - uppf! ~~E~~ har drept ho mange ganga!

Jenta:

- Som dengangen du trøska gammelkatta så det knapt va skinnfille igjen? Som dengangen du gikk så voldsomt laus på mæ, at æ blei senge-ligganes på dagesvis? Som dengangen du drepte han Aarto, og no ho Aino? Stakkars Aarto! Kvær gang trudde du at no, no hadde du endelig tynt livet av ho mamma!

Aarto:

- Ho va aldri glad i mæ. Aldri!

Jenta:

- Det va for det at ho va ikke glad i sæ sjøl. Man må være glad i sæ sjøl, for å makte kjærli het tell andre. Ho va ikke glad i mæ heller. De va sæ sjøl ho prøvde å tåle når ho va snill.

- Aarto: - Å har så ondt i hauet . .
- Jenta: - Du skjønne det, Mika, at ingen klare å ta liv
av mor si, uten å ta livet av så sjøl. Skal du
drepe dæ sjøl, Mika?
- Aarto: - Nei, koifer det? Å skal tell Amerika!
- Jenta: - Du kommer aldri tell Amerika, Mika. Du skal
dø, Mika. Snart skal du jo dø!
- Aarto: - Så? Du trur det, du? Vik fra mæ, din bedritne
jævelonge! Her, ta den du!
- (kaster kniven mot skikkelsen, den blir stående i ~~veggen~~^{planke}. Lys
tones ned. En klukkende latter blir hengende i luiten, mens Aarto
synker sammen over bordet.)

4. scene

(Noen minutter over klokka 11.00, tones lyset opp i kammerset, mens kjøkkenstua fremdeles ligger mørklagt)

Arja: - Skal tru ka han pønske på, der ute? Ka gjør han? Han kommer tell å drepe oss, Jaako!

Jaako: - Ikke fan! Å har ikke traska hundre mil gjennom ødemarkssorma for å bli slakta som en sau!

Arja: - Åa kan du gjøre for å hindre han? Det va sani han sa - han kan nå oss ka tid han vil! Den kommoden stoppe han ikke, så sterk han e. Hadde æ bare hadd nåt å slå med!

Jaako: - Du -

Arja: - Ja?

Jaako: - Vet du om han har øks innadørs? E den i bislaget, eller ute i skjåen?

Arja: - Ute i skjåen, sikkert. Koffer spør du?

Jaako: - E den der ute, får han ikke tak i den, og da kan han i allfall ikke hogge sæ inn. Altså må han sprengsæ inn. Om han da ikke e så steintullat at han sette fyr på kåken . . det kan ha jo være. I såfall e vi ille ute . . og slepp knappast sånn som æ slapp.

Arja: - Slapp ka?

Jaako: - Å, det va et udyr sør i Patokoski, dem finner der òg. Mora tell ho Anne-Kreeta, forresten. H prøvde å brenne mæ og han Heikki-lille inne i

ei høyløe mens vi sov. ~~V~~a redd for at æ sku ~~mæ~~ sladre for nån om at ho hadde kverka faren sin. Jumala, det her e jo nesten den historia oppat! Men æ klarte mæ, og ho klarte sæ òg. Forsvant med hesten, i svarte natta. Han Aarto har inge sånn sjanse om huset her brenn. Så han betenke sæ, trur ~~mæ~~. Hauet hans e ikke helt ramla fra kværandre.

- Arja: - Men døra kan han sprengel!
- Jaako: - Kanskje . . og kanskje ikke, likavel.
- Arja: - ~~K~~a meine du?
- Jaako: - ~~E~~ trur senga di kan bli god å ha. Her, du, - hjelp mæ! Mellom kommoden og veggen!
- (De flytter senga som er akkurat passe lang, og setter seg på den. Smiler svakt til hverandre.)
- Jaako: - Han får det ikke fullt så enkelt nå!
- Arja: - Jaako, kan du ikke holde omkring mæ litt? ~~E~~ skjælv sånn at æ visst går fra vettet! Som han der ute.
- Jaako: - ~~E~~ skjælv ikke mindre, e æ redd for. Når stor-men løye -
- Arja: - ~~K~~a blir verst, - at den vare, eller at den løye?
- Jaako: - Før eller sia løye alle storman. ~~E~~ skal si da Arja, at stundom e det tønre å leve i stilla enn i stormvær. Det som vi e gjenna no, kommer også tell å løyse sæ. ~~M~~en kordan?
- Arja: - Den som hadde ant ka tid han løye. Det kjenne

som at æ har en storm her inne i mæ også, Jaak.
Det e så rart. Det e som om allting blir kasta
hulter tell bulter innvendig.

Jaako:

- Vi e to om den stormen, Arja. Men det e en
god storm. En sommarstorm! Å ønske at nett den
stormen aldri vil løye, så lenge det e liv i
oss. Når det her e over -

Arja:

- Det blir forferdelig, uansett!

Jaako:

- Det blir det, ja. Men æ skal passe på dæ, bed
enn æ no va kar om. Har du aldri før merka nå
galt med han?

Arja:

- Næ-æ . . . Han har aldri vært voldsom, hvis
det e det du meine. Han har vært snill med mæ.
Skjemt mæ bort, nesten. Av og tell blei æ nest-
flau for ho mamma. Det kjentes når ganga som o
han gjorde stas på mæ for å hevne sæ på ho.
Skjonne du? Men hadde han sagt nåt, sku vi hel-
ikke mukke. Når vi en sjeldent gang gjorde det
likavel, da svartna auan hannes som — en flo-
ing. Men - ikke et ord. Ikke et steinsens ord!
Nåt galt, spurte du? N . . ei . .

Jaako:

- Va det nåt du kom tell å tenke på?

Arja:

- Ja . . æ hadde nesten glemt det. To ganga son
æ huske har æ vært skremt av han. Det har æ.

Jaako:

- Kordan? Ka hendte?

- Den første gangen, da va æ bare elleve år. K
ho mamma va gådd den kvelden, huske æ ikke. Me
æ hadde iallfall lagt mæ, da han pappa kom inn
og setta sæ på sengkanten. Han hadde et kremmar

Arja:

hus med sukkerkule. Han ga mæ, ø vet ikke kor mange. Han va så artig, og han lekte med mæ sån som han brukte da æ va liten. Men så blei han trøtt, og bikkja sæ nedpå. Det brukte han også å gjøre da æ va liten. Resten . . resten skjønne du vel.

Jaako:

- Perkele . . ja! Skada han dæ?

Arja:

- Det kom ikke så langt. Men æ hadde mardrømma i lang tid etterpå. Drømma fylt av hender og våte leppe. Å hylte nesten holl i veggan. Heldj for mæ at ho mamma just da åpna bislagdøra. Han skvatt ut. Påsto for ho mamma at æ hadde hadd mareritt - i sørne. Seinare har æ lurt på om han spanderte sukkerkule på ho også, den kveld.

Jaako:

- Og enda har du likt han!

Arja:

- Ja, for han har vært snill med mæ - og med ho mamma også, det æ vet. Og en onge e som andre på den måten, at e det nån som byr frem nån god ord og et silkesjal, så glemme du lett. Du Jaak

Jaako:

- Mmmm?

Arja:

- Koifer e æ ikke redd for dine hender? Å, som aldri siden den gangen har tålt at nån såpass som rørte mæ?

Jaako:

- Kanskje for det ~~du~~ du merke at dem vil dæ ba godt, Arja. Men ka hendte andre gangen?

Arja:

- Det samme omtrent. For snaut året sia. Å våk av at ene handa hannes va . . va der. Og den andre på brøstan mine. Åh, Jaako, om du kunne hjelpe mæ tell å glemme den følelsen! Stryke

det totalt ut av hausen min! Hjelp mæ, Jaako!
Her, ta du på mæ, med de gode henden' ~~dine~~ dine!

(fører handa til Jaako ned under linningen)

Jaako: - Arja!

Arja: - Å fryss sånn! Her e så kaldt. Kan vi ikke ta teppet omkring oss?

Jaako: - Jo, Arja. Vi kan ikke bedre gjøre no, enn å varme kværandre, Arja-lille! Åh, Arja . !

(Lyset tones ned. Musikk. ~~Da~~ lyset igjen tones opp, er klokka bli over 11.30, og vi ser Aarto som prøver å få Aino til å sitte opp mot veggan)

Aarto: - Fola, fola, føllongen,
~~Da~~ sett no, ditt tullhau!
Hvis du ikke vil sett,
så skal du allikavel!

Sånn ja! Nå sett du der og knip att kjeften,
mens æ servere dæ nån alvorsord! Vent, æ skal bare ha mæ en støyt først. Skal du ha, kjerrin, tykje? Ka? Svare du ikke? Å skal lære dæ folkeskikk!

(fiker til henne)

No skal du pinade holde mæ med selskap! Det e da jul, for fan!

(prøver å helle brennevin i den halvåpne munnen)

Å skal betru dæ nåt, din skjitzklomp! Du har aldri vært nåt tess. Som kvinnfolk, altså. Unntatt kanskje den gangen da æ ikke ante ka kvinfolk va. Men æ ~~va knapt~~ første ongstuten som forelska ~~sa~~ i et kvistholl. Sånn kjentes du, ke du så mjaua og mæl. Kippis, ditt utske! Uff!

Æ blir kvalm bare av å se dæ!

(legger hodet på armene. Den grønne dampen siver igjen opp av golv
Det banker på døra:)

Aarto (skvetter til): - Kom inn!

(En kone i 70-årene kommer inn. Blir stående innafor døra)

Aarto: - Herra Jumala! Du!

Den gamle: - Ja, Mika. Æ, og ingen andre. Æ måtte jo kommtell drengen min, kan du skjonne. Har du god jul, Mika?

Aarto: - Forsvinn, ditt spøkelse!

Den gamle: - For et snakk på dæ, glunt!

Aarto: - Ka vil du mæ?

Den gamle: - Æ ville bare se tell den stakkars drengen mi på siste dagen før han dræg.

Aarto: - Såh? Du synes visst synd på mæ no, ditt gammelhelvete? Det va sjeldent kost før i tida!

(skjuler ansiktet i hendene, ser opp igjen)

Nei, det kan ikke være dæ! Du e jo død!

Den gamle: - Ei mor dør ikke om ho går i grava, Mika. Ho har liv tell siste ongen hennes e død. Og du, du e den siste. Wet va derfor æ kom.

Aarto: - Forsvinn, sa æ! Du har aldri før brydd dæ om mæ! Du va hård, du va jævlig, du va etter mæ bestandig!

Den gamle: - Æ va hårdare mot mæ sjøl. Fikk du lite kjærlighet, va det for at æ sjøl savna. Æ va slave Av fattigdommen, fordommen, far dokkers, dokker

Å va slave i en verden som ingen godhet hadde
for småkårefolk. Aller minst for ei utslikt mor.
Kordan sku det magre hjertet mitt rekke tell
nærings for dokker alle?

Aarto:

- Å hadde ikke bedd om å bli fødd!

Den gamle:

- Det hadde ikke æ heller. Men æ blei det. Det
e den Herra Jumala som bestemme sånt.

Aarto:

- Joda, han bestemme nydelig! Han har bestemt
allting nydelig for mæ i allfall! Kom ikke med
gudspreike ditt! Han e bare ei maske som menne-
kedyret gjømme sæ bak, når det sånn passer!

Den gamle:

- Du sku ikke spotte, Mika. I allfall ikke på
siste dagen din.

Aarto:

- Siste dagen? Her ja. I morra dræg æ tell
Amerika, hvis "Gyller" kommer. Per borte har ~~ikke~~ ^{huske} ~~bruk~~ ^{eller} ~~dæ~~ ^{for} Vårherre. Se her, dit
tykke!

(trekker en konvolutt frem fra bordskuifa)

Her har æ rikelig med bilettpenga! Mer penga
enn du nångang såg i hele ditt arme jordliv!

Den gamle:

- Å synes oppriktig synd på dæ, Mika! Glem de
pengan, du! Du treng ingen biletta der du no
styre!

Aarto:

- Du bestemme ikke over mæ no lenger. Å dræg
kor æ vil. Huske du første gangen da du jaga
mæ ut der hjemme? Virkelig jaga mæ? ^{om va atts år!} ~~Fy fan!~~

(tar en grundig sup av kruset)

Di fordømte heks! Enda det va knallfrost den
høstkvelden, jaga du mæ ut i mørket for det at

snubla i melkebøtta! Å fraus nesten dauen på mæ
den natta. Da va du virkelig from, hellige mæmr

Den gamle:

- Du fordreie, Mika, som du alltid brukte å
gjøre. Det va ikke sånn det va.

Aarto:

- Å skal si dæ nåt, siden du no så beleilige
kommen: Den kvelden gjorde du mæ helt ut tell
det æ blei! Du lærte mæ hatets kostelige kunst,
di merr! Finnes det verre forbrytera enn mennes
som forsettlig mishandle et barnesinn, og etter
skjule misgjerningan bakom stråleglansen fra
Vårherre?

Den gamle:

- Så e det vel mi skyld at du drepte han Aarto,
vet æ?

Aarto:

- Det e det, ja! Du gjorde mordar av mæ, med
hundtokten din! Sånn blei du sjøl òg mordar. De
e ikke bare med øks og kniv at menneskan drep!

Den gamle:

- Den onde har i sannhet tadd bolig i dæ, Mika!
Koffer forherde du dæ? Koffer ber du ikke helle
Gud fader om tilgivelse, mens det enno e tid?
Omwend dæ! Du har ikke lang tid igjen!

Aarto:

- Å, hold kjeften på dæ, din forbanna hyklar!
Den samme som du alltid va. Å kjenne vel grakse
Læsningskjerringen som ingen større forløstelse
vet enn å baktale andre, med sukker på tungen!
Presten som løfte på kjolen og hore i sakristie
Høkaren som preike åh! så gudelige ord, for å
narre fåreflokken tell krambua si! Å dræg helle
tell helvete enn å pines i himmelen sammen med
denslags!

Den gamle:

- Arme gutten min, du e virkelig fortapt no! Vi
du virkelig ikke at du skal bli frelst? Se, ~~med~~
klokka e snart slagen!

Aarto:

- Spar mæ, for svarte! Dra tell - tell himmelen,
ditt forbanna hespetre! Hei, Gammel-Erik! Kippis!
Den klysa der treng vi pinade å skjølle ned!

(skjenker. Oppgitt forsvinner den gamle ut, mens lyset tones ned.)

5. scene

(Aarto er iferd med å "dekorere" Aino med sot i ansiktet)

Aarto:

- Se det, se det! No blei det mer samsvar mell
ansiktet og sjela di, kor no den e. Du har vær
svart for mæ i søtten år alt. Få se . . litt m
der på kinnet, kanskje? Egentlig sku æ ha malt
hele kroppen din. Går ikke an å være så kvit,
Aino, når man høre mørke tell! Du e ingen guðs
engel, vet du, og har aldri vorre det . .

(nynner)

- Sulla-lulla, svartkråka, nattkråka,
pesskråka.

Æ pynte dæ tell bryllup
med hinmannen sjøl!

Kippis, Aino! En bryllupsskål! Skal tru om du
våge å være utro mot han Gammel-Erik? Ha, du e
truanes tell det! Ka skal vi gjøre med håret
ditt? Skal du være kråke, så skal du! Saksa, i
fan! Kor e saksa? Nå, der! Skal vi se . . Æ t,
vi kappe krøllan litt. Korte litt der . . og
litt her . . og enda litt tell. Sånn ja. No e
du tellstrekkelig kråkat i fjæren. Men de må
være svart, ikke sant? Det skal vi ordne!

(graver frem en neve sot fra ovnen) roter det inn i håret hennes)

Praktfullt! No, svarthora, e du klar for ekte-
senga i helvete! Hadde det vært i gamle daga,
sku æ ha stekt dæ levanes på Domen! Dem visst
å ordne opp med kvinnfolkjævlan, i den tida.
. . Men æ har ilere enn dæ å pynte på, det e
du klar over? Jævelongan der ikkne har litt i
vente! Kanskje vi sku ordne det med det samme?

Aarto (fremfor kammersdøra):

- Arja!! Det e best du lukke opp no, for æ sk
inn! . . Jaja, gjør ka dokker vil, æ kommer i
alle fall!

(kaster seg mot døra)

Det va som fan! Du va solid, du!

(prøver en gang til)

Næ-hei! Da må vi ty tell anna . . Ta det bare
med ro, ongjævla - æ skal bare finne litt ver
tøy!

(henter et brekkjern fra bislaget og går løs på dørkarmen)

- No blir det ikke lenge å vente mer!

(til ~~Aino~~) Ho e like utkrøppen som du, den helsikas hor
ongen! . . Fan også, at æ ikke hadde øksa her
(funderer litt) . . . Men æ har anna - og tid nok! Hehe! Hehe!
Det går å gjøre det på anna måte!

(går igjen ut, kommer inn ~~med~~ med tappjern og hammer)

No skal vi se om det ikke går å få holl på
møydommen! . . Det va lettare med dæ, Aino.
Æ trengte hverken tappjern eller spett den
gangen. Du va åpen som kjerkedøra på konfirma
sjonssøndag. Kom tell saligheta! Kom som du e
med kvisten! Her e plass nok! . . Og Gud skal
vite at plass va det. Men kæm va det som rydd
plassen? Kæm va det, Aino? Det har du aldri
fortelt mæ. Va det bare en, eller hadde han
hadd hjelp? Hadde han jobba lenge? Hadde han
vært flittig? Hadde han gjort god jobb? Å nei
du snakka ikke om det, nei. Kanskje va det har
Aarto, kanskje andre . . Nå, samme kan det

være. Men du laug, Aino! Du sveik! Du gråt og sa at du va glad i mæ, i bare mæ, og mi sku du være tell du daua! . . Ha! Snu ryggen tell et kvinnfolk, så sprett knean fra kvarandre! Tvi!

(snur seg igjen til døra)

Men det va du, no. Kanskje best å begynne å ███████████ jobbe med dæ nedanfra? Ofte best det, ser du.

Men ikke for langt nede . . Her, ka?

(går ned på ene kneet, setter tappjernet mot døra ca. 20 cm over dørstokken)

- Der! Der! Der! . . Høre dokker onga, no komme æ! Ikke gråt, Arja-engel, han pappa kommer jo! Og da, Arja, da skal du ███████████ få vise om du e nåt tess som hore!

(nyunner)

- Hwo ved hvor nær mig er min ende . . No e der ikke langt unna, Jaako! Høre du mæ? Du skal snart få sleppe laus du øg, din hanekylling!

(arbeider iherdig. Får omsider et hull, men det går seint)

. . Du va seigar enn æ trudde!

(arbeider ei stund til)

Nei, det må visst heitare saker tell, om det her skal gå . . Jaja, så får æ prøve. Men tru fan ikke at æ har temkt å brenne mæ sjøl inne!

(Henter ei vannbøtte med ause bort til kammersdøra, likeså en liten parafindunk og et ^æstardinlys i stake. Dynker døra rundt ███████████ tapp-hullet med petroleum, tenner på med lyset)

- Så, brenn no! Vi skal se om dokker ikke snart må på steikpanna, grønnspora! Hehe, bare sparso med varmen no, så vi ikke steike oss sjøl! Å tenke dokker begynne å bli skikkelig heit om

øran der inne! Hehe-hehe! E dokker redd, ka?
Ikke nåt å være redd for, kan dokker skjonne!
Det går så fort - i allfall for dæ, Jaako. Ka
horongen angår, tarm det ~~kanskje~~ lenger tid.

(dynker petroleum, skvetter vann for å holde varmen under kontroll,
og nynner)

- Jeg lærte den der hjemme
hvor alt var sol og sang.
Den tonet i en stemme
der lød som harpeklang.
En snærende som slangen
den sig om hjertet snor.
Det var skjærsommersangen,
jeg kan den ord for ord.

(Brått skvetter Aarto til. En ubestemmelig lyd kommer fra Aino, sa-
tidig som hun rører seg nesten umerkelig, noe Aarto ikke oppfatter

- Ka i hel -? Ka va det for en lyd? E hørte de-
tydelig! Som fra et - et ~~dyr?~~. Han gamle
Aarto begynne visst å bli sketten . . Hei, sm-
potetes! Å håpe dokker ikke daue av røykforgif-
ning, før æ får tak i dokker? Det ville være f-
jævlig, så mye arbeid som dokker har skaffa mæ.
Hold ut litt tell, sukkeronga! E trur døra sku-
være mør nok no!

(bruker brekkjernet på det brente treverket, deretter en tung skam-
mel som rambukk. Hullet blir stadig større. Febrilsk arbeider han,
snart ser han de to vettskremte ved motsatt vegg. Han viser frem
kniven)

- Hehe, der e dokker jo! Ka syns dokker om den
her, ka? Ka syns du om å mæste dingeldangle
ditt, Jaako? E trur ho Arja fortjene å se dæ
uten dingeldangel,- men mæ med! Ka sir du tell
det, lille horongan min? He?

Arja:

- Ditt - - ditt dyr!

Aarto:

- Si rovdyr like godt, lammet mitt!
(brekker løs et bordstykke)

For æ e rovdyr no, harepus! E e ulven med de
skarpe tennene? E e bjørn og panter og han Mika
som dem kalte ■■■ Aarto og trudde va sauskolling!
Men æ e han Mika, Herrens rovdyr, Herrens profet
fra Gamle Testamente! Og no, bansonga, har det
Herrens rovdyr løst på blod, før han dræg fra
Satans Ruija tell Guds eget land! E vil drikke
jomfrublad, æ skal vaske potan i blodet fra en
ung grabukk! Gjør døren høy! Gjør porten vid! Fo
no kommer Herrens profet og befrir dokker fra
sult og synd! Hør stormen, han tar riktig i no!
Men æ skal ta livet av både dokker og han! Snart
skal "Gyller" komme og hente han Mika tell Ameri
E dokker beredt tell å daue?

Aino (har av og til rørt nesten umerkelig på seg og for en stund
siden åpnet øynene. Er kommet til bevissthet):

- Ka går det av dæ, Aarto?

(Aarto kvepper til, snur seg mot Aino. Ser at hun beveger seg, svi
ger føttene frem over benkekanten, prøver å reise seg. Aarto siger
sammen)

Aino:

- Aarto! Aarto!!

(Arja og ■■■ Jaako skjønner intet. De styrter til hullet i døra
Ser Aino i all groteskhet knelende over Aarto. Langsamt snur hun
seg mot dem)

Aino:

- Jumala, Arja! « trur pappa din e død! Han e dø
Arja! Åh, herregud, han Aarto e død! Han som va
så god bestandig! ■■■

Lyset tores ut. Musikk.

Tenne